

Hvorfor det?

Rani Lill Anjum

Tenk deg følgende situasjon. Du er ute og går tur med din lille datter på 15 måneder i barnevogna når en smårolling kommer bort og stirrer på føttene hennes. ”Du, hvorfor har ikke hun sko på seg?” Spørsmålet er så banalt at du plutselig må stoppe og tenke deg om. ”Fordi hun ikke kan gå”, svarer du som sant er, ikke helt overbevist av ditt eget resonnement. ”Men hvorfor kan hun ikke gå?” Den stakk i et mors hjerte. ”Fordi hun ikke har lært det ennå”, svarer du, lettere irritert over den underforståtte kritikken i spørsmålet. ”Hvorfor har hun ikke lært å gå ennå?” På dette stadiet tar desperasjonen overhånd, og du dytter vogna forbi ungen, mens du i ditt stille sinn må innrømme at det koker under topplokket.

Henrykkelsen over barnas gradvis voksende språkforståelse synes å få seg en liten knekk når den beryktede ”hvorfor det”-alderen slår til for fullt. Når barnet ønsker å få svar på alt fra de helt store eksistensielle spørsmålene (”Mamma, hvor lenge varer verden?”) til de temmelig bittesmå og kanskje heller ikke så interessante spørsmålene (”Hvorfor er egentlig den veggen der gul?”), ja da er det lett å kaste inn det pedagogiske håndkleet og erklære fallitt (”Klokka er bare halv seks. Sove litt til du, vennen min.”).

Men da skal du vite at denne uuttømmelige spørretrangen faktisk er et uttrykk for en enorm innsikt. Den dagen barnet ikke lenger er tilfreds med å vite *at* noe er som det er, men også vil vite *hvorfor*, - så er det fordi barnet har kommet fram til en helt grunnleggende og dypsindig innsikt som filosofer har undret seg over til alle tider. Dette er innsikten om at intet kan oppstå av intet og at absolutt alt har en årsak.

Barnet har altså innsett at det alltid finnes en grunn for at ting er som de er. Gjennom å spørre om *hvorfor* ting er som de er, søker barnet å få en følelse av forståelse, mening og trygghet i tilværelsen. Når barnet får en forståelse av at tingene i verden henger sammen og påvirker hverandre, så organiseres alle inntrykkene og erfaringene inn i et sammenhengende hele. På denne måten vil kaotiske brikker falle på plass i barnets hode og oppleves meningsfylt. Man kan si at det oppstår en opplevelse av *kosmos*, nemlig at verden fremstår som velordnet og forståelig for oss.

Å være foresatt i denne prosessen fra kaos til kosmos kan være både en fortvilet og fornøyet situasjon. Fornøyet fordi barn er tilbøyelig til å godta hva det skal være, bare det tilbys en forklaring. Dette åpner for mange morsomme og kreative svar, og særlig når man ikke vet hva man burde ha svart. Men det viser seg snart at rekken av ”hvorforsvar”-spørsmål er prinsipielt uendelig, mens det derimot er en klar grense for hvor lenge det er morsomt å dikte opp tultesvar.

Det er her situasjonen begynner å bli fortvilet. Når barnet begynner på sin femtende runde med spørsmål, er det ikke lett å vite om man skal gråte eller le, jule eller si sannheten (Nei, mamma vet ikke hvorfor de liker sånne bord med hull i). Men det er kanskje på dette tidspunktet at man bør tenke på å spille ut selve trumfen, og ty til den velkjente replikken: ”Fordi det er sånn.” – Eller kanskje enda bedre: ”Fordi jeg sier det!” På den måten blir det jo *du* som gir barnet en følelse av mening og sammenheng i verden og skaper kosmos i kaos. Og hvem trenger da de rette svarene?